

Dr. Joža Bohinjec:

Reforma socialnega zavarovanja v Avstriji

Dne 1. aprila letos je v Avstriji stopil v veljavo novi zakon o socialnem zavarovanju zaposlenec v industriji, v rudarstvu, v trgovini in prometu, v denarnih in zavarovalnih zavodih, v javni službi ter oseb v domačem gospodinjstvu.

Zakon je osvojil mnoga načela, ki so že od leta 1922 vsebovana v jugoslovenskem zakonu o zavarovanju delavcev. Avstrijski zakon pa rešuje tudi mnoga vprašanja, ki so pri nas še sporna. Nedvomno je socialno politična zakonodaja v drugih, zlasti v sosednjih državah tudi za razvoj naše socialne politike važna, z namenom in poučna. Zato je prav, ako se na kratko dotaknemo važnejših reform, ki jih novi socialno-zavarovalni zakon prinaša za Avstrijo.

Zakon je bil izdan v svrhu sanacije vseh panog avstrijskega socialnega zavarovanja, ki so po vrsti preživljale najtežjo krizo, ne glede na delavsko ali na nameščensko zavarovanje. Reforma hoče v socialnem zavarovanju ustvariti trajno, odnosno vsaj petletno (petletko) finančno ravnotežje in s tem zagotoviti uspešno delovanje socialnozavarovalnih ustanov. Pri tem je zelo zanimiva ideja, ki je bila v zakonski osnutki že vnesena, pa je iz zakona samega izpadla. Dosedanji finančni sistem vseh kontinentalnih zavarovalnih zakonov nalaga glavna bremena podjetjem z velikim številom zavarovancev, dočim imajo podjetja z večjo kapaciteto in z večjimi kapitalnimi silami, manj socialnih bremen. Zato se je pojavila ideja, naj bi se socialna bremena na strani delodajalcev nadomestila z davki, zlasti naj bi se v ta namen zvišal prometni davek. Krivično je, ako osnovo za socialno-zavarovalne premije tvorijo samo število in plače delavcev. Te zamisli pa zakon sam ni usvojil v označeni obliki. Zakon skuša izenačenje in pravičnejšo razdelitev socialnih bremen doseči z ustavitvijo skupnih fondov za vse nosilce zavarovanja; vsa denarna sredstva naj se zbirajo v skupno blagajno ter centralno upravljajo, ker je na ta način omogočeno racionalno gospodarstvo nad vsemi sredstvi socialnega zavarovanja in je omogočeno tudi lažje izenačevanje slabih rizikov z dobrimi.

Avstrijski zakon pomeni unifikacijo in kodifikacijo vseh panog zavarovanja. Med posebnih zakonov za vsako panogo in vrsto zavarovanja je država dobila enoten in skupen zakon. Na tej zakonodajni tehniki sloni tudi jugoslovenski zakon o zavarovanju delavcev iz leta 1922, ki je bil pozneje žal v marsičem zopet oropan teh organizacijskih in meritornih prednosti.

Avstrijski zakon s svojimi reformami zasleduje povenitev uprave zavarovanja; znižane so pa tudi zavarovalne dajatve. Povenitev uprave hoče zakon doseči s temeljitimi reformami na polju organizacije zavarovanja. Avstrijska socialna zavarovalna zakonodaja kaže tendenco po združitvi in spojitvi vseh panog in vrst zavarovanja v eno upravno enoto. Sedanji zakon tega še ni izvedel do vseh doslednosti. »ker še ni izdelana reorganizacija države na stanovski podlagi. Zakon je pa že sedaj ukinil neugodno zavarovalnico na Dunaju, v Gradcu in v Salzburgu in jih združil v poseben »Delavskem zavarovalnem zavodu«, ki naj poleg neugodne izjave tudi vse ostale vrste rentnega zavarovanja (invalidno, starostno in pomrtno zavarovanje) za industrijsko-obrtniško in za rudarsko delavstvo. S tem je ukinjeno samostojno rudarsko zavarovanje, ki ni bilo sposobno za življenje. Tudi v bolnišnem zavarovanju je izvedena fuzija zavarovanja rudarjev z zavarovanjem ostalih delavcev.

Nameščenci imajo ločene organizacijske oblike zavarovanja: nameščenske bolniške blagajne in pokojninski zavod za nameščence. Ta je pristojen za celo državno

ozemlje za izvajanje invalidnega (starostnega) in neugodnega zavarovanja, sedež pa ima na Dunaju.

Vse bolniške blagajne delavcev so obligatorno združene v »Glavni zvezi bolniških blagajn delavcev«, nameščenske bolniške blagajne pa v »Glavni zvezi bolniških blagajn nameščencev«. Obe zvezi imata značaj juridične osebe s točno v zakonu odrejenim delokrogom.

Bolniške blagajne delavcev in nameščencev so obvezno združene v »Delovni skupnosti bolniških blagajn« (Arbeitsgemeinschaft der Krankenkassen), ki obsega navadno ozemlje ene države. Tudi te skupnosti imajo značaj juridičnih oseb in morajo »skrbeti za enotno in smoterno upravljanje vseh skupnih nalog bolniškega zavarovanja«.

Vsi nosilci zavarovanja vseh panog ali vrst zavarovanja delavcev ali nameščencev so obvezno združeni v »Državni zvezi nosilcev socialnega zavarovanja«, na čelu ji je predsednik, ki ga imenuje minister za socialno skrbstvo. Zveza je juridična oseba ter vrhovni predstavnik in regulator celotnega socialnega zavarovanja v državi.

Avstrija je energično poenostavila sistem zavarovalnih prispevkov. Ukinjeni so nevarnostni razredi v neugodnem zavarovanju. Uveden je za vse vrste in panoge zavarovanja enotni zavarovalni prispevek, ki znaša 20% delavčevega dejanskega zaslužka. Zaslužek je navzgor maksimiran in sicer na 400 šilingov mesečne ali 7.50 šilingov dnevne plače pri nameščencih, pri delavcih pa na 195 S mesečne ali 45 S tedenske plače. Od enotnega zavarovalnega prispevka odpade za delavsko bolniško zavarovanje 6.25%, na delavsko neugodno zavarovanje 1.75%; ostalih 12% odpade na brezposelno in na starostno zavarovanje. Nameščenci prispevajo samo 5.25% za brezposelno zavarovanje, ki se do 1. 1939 postopoma zniža na 1.25%. Ta posebna premija je utemeljena v dejstvu, da je med nameščenci manj brezposelnosti, ki se bo predvidoma v bodočnosti še zmanjšala. Premija za delavsko brezposelno in starostno zavarovanje ostane za 5 let nespremenjena 12%, ker je tu dopustna uporaba prihrankov v brezposelnem zavarovanju za starostno zavarovanje. Premija za neugodno in penzijsko zavarovanje nameščencev je določena na 10%, ki se pa v prihodnjih štirih letih zvišuje za 1% tako, da v 1. 1939 doseže 14.9%. Premija v nameščenskem bolniškem zavarovanju znaša za prihodnjih 5 let 4.25%.

Novi zakon pa prinaša tudi znatne redukcije dajatvev.

Pokojnine so po novih tabelah povprečno znižane za 17.5%. Upokojenci morajo za bolniško zavarovanje v bodoče sami plačevati 4.25% rente. Podporna doba v bolniškem zavarovanju nameščencev je od 78 tednov znižana na 52 tednov. Hranarina nameščencev je zmanjšana za 5%; ustavljena je hranarina v vseh primerih, v katerih ima zavarovanec za čas boleznih pravico do polne ali do polovične plače; polna neugodna renta je pri nameščencih znižana od 70% na 60% (pri nas znaša 100%) pri delavcih ostane 66.6%, toda tudi tu se renta izpod 50% krasja za 10%. Uvedena je absolutna karenčna doba 3 dni od dneva obolenja (pri nas pripada hranarina od prvega dne obolenja, ako bolezni traja nad 3 dni). Prihranek v bolniškem zavarovanju cenijo na leto 6 milj. 910.000 S.

Višje dajatve so po novem zakonu zmanjšane. Dopustno je samo družinsko zavarovanje, ki pa ni obligatorno, kakor pri nas.

Avstrijski zakon ureja zavarovanje za primer bolezni, neugode, starosti, smrti in invalidnosti delavcev in nameščencev, vključivši rudarje in vključivši zavarovanje za slučaj brezposelnosti.

Beneš o narodnem edinstvu

Bratislava, 8. maja.

Ta dni je imel češkoslovaški zunanji minister dr. Beneš na univerzi v Bratislavi veliko predavanje o Masarykovem pojmovanju nacionalne ideje in o problemu češkoslovaškega edinstva. Beneš odklanja v skladu z Masarykom ekspanzivni in horbeni nacionalizem, ki vodi k vojniam in katastrofom. Princip demokracije naj ne velja samo na znotraj v vsakem posameznem narodu za vzajemno razmerje poedincev in socialnih skupin, marveč tudi na zunanji, to je za sožitje narodov v veliki mednarodni skupnosti. Med to koncepcijo praktičnega patriotizma, ki jo zastopa Masaryk, in med povojno obliko nacionalizma moči in sile, kakor ga izpovedujeta zlasti fašizem in hitlerizem, ni ničesar skupnega.

Avtoritativni režimi v Evropi niso svoje politične, gospodarske, socialne in moralne krize znali rešiti bolje, kakor demokracija, katero poznajo. V eni točki pa zaznamujejo prepričevalen uspeh: pogolobili in utrdili so svojo nacionalno edinstvenost in celoto. Toda pri njih imperialističnem pojmovanju nacionalizma se morajo zlasti manjši narodi zavedati nevarnosti, ki jim grozi s te strani, in si biti v svesti, da se bodo v borbi proti osvajanemu nacionalizmu mogli ohraniti le, če bodo sami trdni in enotni.

Z rastjo in okrepitvijo novih svobodnih narodov v Srednji Evropi se je politična os v Evropi premaknila proti vzhodu. Prot temu razvoju se borijo nasprotniki z izpodkopavanjem njegovih ideoloških pogojev: demokracije, narodne skupnosti in današnjega državnega in pravnega reda. Zato je zgodovinska naloga srednjeevropskih narodnostnih blokov, da se moralno in tudi številčno krepijo.

Tu prehaja minister Beneš na konkretni češkoslovaški primer. Čehi in Slovaki — tako nadaljuje — si morajo reči, da se morajo rešiti in nacionalno ohraniti le, če bodo zmogli voljo, biti enotni, trdni med seboj povezani narod. V današnjih razmerah velja tedaj pred vsem premagati pogubni partikularizem in avtonomizem. Kajti okrog državnih mej se zbirajo sile reakcije in nacionalne ekspanzije, katerih glavni cilj je, razdvojiti narodne sile, premakniti meje in končno priversti narod v položaj, v katerem se je nahajal pred letom 1914.

Če bo ostalo češkoslovaško narodno edinstvo trdno in če bo uspelo, ohraniti današnji pravni položaj, bo imela država v 30 do 40 letih dvajset milijonov prebivalcev, od katerih bo petnajst milijonov pripadalo zedinjenemu državnemu narodu. Tako bi bil premagan historični problem malega naroda, kajti tako močna enota bi se ne imela več bati nasilnega uničenja ali raznarodovanja.

Če govori Masaryk o pomenu nacionalne kulture, misli na češkoslovaško kulturo v njeni nacionalni skupnosti. Čehi in Slovaki bi bili, razdeljeni na dve kulturi, preslabi, združeni in enotni pa se morejo uvrstiti med pomembne evropske narode, ki bodo sami odločali o sebi in drugih, pa tudi kulturno zavzemali pomembno mesto v bodoči Evropi.

Seveda se narodno edinstvo ne sme izvesti enostransko. Čehi in Slovaki oboji morajo doprinesti žrtve, nobeden ne sme biti niti zmagovalec, niti premaganeec — zmagovita bo ideja, ki bo odločilna za narodno svobodo. To so v velikih potezih glavne Beneševe misli.

Francoski letalski minister v Rimu

Rim, 9. maja. k. Popoldne je prispel v Rim general Denain. Z od večera se mu di tu šef njegovega kabineta polkovnik Davet, ki je imel z letalskim atašejem pri francoskem poslanstvu v Parizu Giraudierom že več razgovorov. Francoski letalski minister se namerava v Rimu pogajati o trgovinskih, vojaških in tehničnih zadevah. Predvsem se ima na novo urediti uprava letalske zveze Pariz-Rim, kakor tudi nekatera vprašanja, ki se tičejo letalske zveze z Južno Afriko. Razen tega bo general Denain sondiral teren za zaključitev letalske konvencije. O tehničnih zadevah, ki se morajo urediti v to svrhu, bo razpravil z državnim podtajnikom za letalstvo generalom Vallejem. V Rimu bo ostal bržkone do 14. t. m. Sprejel ga bo tudi kralj Viktor Emanuel v posebni avdijenci. Francoski minister si bo ogledal tudi važne italijanske naprave in tovarne.

Belgija bo obnovila odnošaje z Rusijo

Bruselj, 9. maja. č. Vlada je napovedala v parlamentu, da namerava vzpostaviti diplomatske zveze z Rusijo. Zunanji minister Vandervelde je že dobil potrebna navodila za proučitev tega vprašanja in njegovo postopno izvedbo.

Zarota proti Kemalu Atatürku

Carigrad, 9. maja. k. Oblasti so v Brusi in Daliji izsledile reakcionarno zaroto, ki je imela namen organizirati revolucijo in državni prevrat. Doslej je bilo aretiranih 70 oseb. Pri preiskavi so dognali, da je vodja organizacije Saidi, ki šteje že 70 let, začel intenzivno propagando med ljudstvom proti Kemalu Atatürku in njegovega režimu, ki je muslimansko veroizpoved skoraj docela izločil iz turškega javnega življenja. Vsa zarota je bila zasnovana na verski podlagi. Zarotniki so razširjali tudi letake in brošure, v katerih so napadali režim. Snovi sta odpotovala v Brusno notranji minister in poveljnik turškega orožništva, da osebno prevzmeta vodstvo nadaljnje preiskave.

Posredovanje v sporu zaradi Gran Chaca

Rio de Janeiro, 9. maja b. Argentinski zunanji minister je povabil zastopnike Čila, Brazilije, Peruja in Zedinjenih držav na konferenco, na kateri naj bi razpravljali o posredovalni akciji v sporu glede Gran Chaca.

Kotiranje posojila iz l. 1931. na borzi

Beograd, 9. maja. AA. Upravni odbor beogradske borze je na zahtevo finančnega ministra na svoji seji 8. maja sklenil, da se počeni s 13. t. m. uvede na borzi kotiranje jugoslovenske tranše 7 odst. mednarodnega stabilizacijskega posojila v zlatu kraljevine Jugoslavije od leta 1931. v nominalnem znesku 62.776.000 francoskih frankov. V to vsoto se všteje tudi tisti del posojila, ki je bil od češkoslovaške tranše naknadno odstopljen jugoslovenskim podpisnikom tega posojila. Ta sklep bodo brez dvoma sprejeli z zadovoljstvom vsi lastniki stabilizacijskega posojila, obenem bo pa tudi pripomogel k večji živahnosti na našem efektornem trgu. Kakor znano se obrestni obveznice jugoslovenske tranše tega posojila v državi izplačujejo v dinarjih.

Nov senator

Beograd, 9. maja p. Z ukazom kraljevega namestništva je imenovan za senatorja na osnovi člena 50. ustave Boža Č. Jeličić, industrijec v Brusu.

Izprememba katastrskega pravilnika

Beograd, 9. maja. AA. Glede ukinitve izprememb določb v členih katastrskega pravilnika sedmi del drugega poglavja, ki se nanašajo na premerjanja in pregled na licu mesta po katastrskih upravnih na stroške zasebnikov, je finančni minister izdal odlok, ki uvaža to izpremembo, da so za dovoljevanje premerjanja na stroške zasebnih strank pristojna finančna ravateljstva. Drugi pogoji in določbe odloka ostanejo tudi v bodoče v veljavi.

Prepovedana knjiga

Beograd, 9. maja AA. Z odlokom notranjega ministrstva je prepovedano razširati knjigo »Die Verantwortlichen im Weltkrieg«, ki jo je napisal Erick Joch. Berg in je izšla pri Kellerju v Lipskem.

Zadnje sportne vesti

Praga, 9. maja. g. Kombinirano moštvo Slavije in Sparte je danes zaslužen porazilo angleško moštvo Manchester City s 5 : 1 (3 : 1).

Dunaj, 9. maja. w. Na današnji pokalni tekmi je zmagala Hakoah nad Libertas z 2 : 1.

Titulescu o pomenu kolektivne varnosti

Rumunski zunanji minister pozdravlja francosko-ruski pakt kot temelj bodoče varnosti v Evropi

Bukarešta, 9. maja AA. Na večerji, prirejeni snovi v zunanjem ministertvu bivšemu francoskemu zunanjemu ministru Boncourju na čast, je imel rumunski zunanji minister Titulescu govor, v katerem je poudaril miroljubno politiko Rumunije, njeno solidarnost s Francijo v delu za obrambo miru ter njeno zvestobo Franciji. Med drugim je dejal:

Evropa se mora navaditi, da bo gledala v političnih tvorbah, nastalih po svetovni vojni, neporušljiva dejstva, ki postajajo takšna od dne do dne bolj in ki jim ni treba od nikogar zahtevati, da bi jim priznal pravico do obstoja. Sodobno življenje zahteva velike enote tako na gospodarskem polju, kakor s stališča varnosti. Toda važno je vedeti, kako naj se dosežejo takšne enote. Tisti, ki bi hotel pod prevezo »pravice« obnoviti, kar je bilo premagano in razdeljeno na kose, bi se ne samo zaman prizadeval, nego bi obenem zahteval obnovo stanja, ki je povzročilo svetovno vojno. Zato je edina možna metoda združevanja na temelju skupnih blstvenih in splošnih interesov. Zasluga držav srednje Evrope in Balkana je, da so spoznale to resnico in se niso strašile truda, da jo dejansko izvedejo v kar najširšem krogu, ki ne sme biti zaprt pristupu nobeni državi. Zasluga Francije je, da je pospešila tako politiko in da nikoli ni zavirala takega opredeljevanja za dejansko okrepitev posameznih držav, ne da bi razširile svoje meje.

Ni je več stvari na svetu, ki bi mogle oddvojiti Francijo od Male antante in Balkanske zveze. Če smo med seboj neločljivi, še ne pomeni, da se ločimo od drugih držav. Nasprotno mislimo, da je za nas važen vsak akt, ki lahko omogoči novo zblizanje med katerikoli državami. Zato pozdravljamo z iskrenim zadovoljstvom dve pomembni dejstvi v francoski politiki, zblizanje med Francijo in Rusijo. Podpis pogodbe o vzajemni pomoči med Parizom in Moskvo je tako važen dogodek, da danes ni mogoče slutiti vseh srečnih posledic tega sporazuma za okrepitev miru, kajti ta dogovor je poklican, da postane temelj bodoče ureditve varnosti Evrope. Zblizanje med Francijo in Italijo me veseli kot Rumuna in kot Evropeca, kot Rumuna zato, ker naspravlja konec duševni borbi, ki je gojila nasprotje med dvema latinskima narodoma, kot Evropeca pa zato, ker odpira perspektivo za pomirjenje v srednji Evropi preko podunavskega pakta. Vem, da je naloga teška; že to dejstvo samo pa mora biti razlog, da se je lotimo z zaupanjem in pogumom. Ne da bi se spuščali v prebujeno domišljijo, smemo reči, da ni daleč dan, če pojde razvoj dogodkov v Evropi normalno pot, ko bo vsa Evropa preprežena s mrežo pokrajinskih paktov, ki bodo predstavljali učinkovit sistem za zavarovanje miru. Dan zavarovanja kolektivne varnosti bo dan trumfa Francije in s tem tudi zasluga Boncourja, ki se je leta na leta zavzemal za to politiko.

Schuschnigg v Florenci

Pogajanja o restavraciji Habsburžanov — Demanti o italijanski vojaški misiji v Avstriji

Florenca, 9. maja b. Avstrijski kancelar dr. Schuschnigg je prispel v Florenco in namerava pričeti s Suvichem pogajanja, kako bi se omogočil povratek Habsburžanov v Avstrijo. Po informacijah italijanskih političnih krogov se je namreč monarhistični pokret v Avstriji že toliko razvil, da bi ga brez hvostnih posledic ne bi bilo mogoče odpraviti.

Dunaj, 9. maja v. Nemški listi so v zadnjih dneh razširili vest, da bo na Dunaj poslana italijanska vojaška komisija.

To vest so prevzeli tudi nekateri češkoslovaški listi. Uradno ugotavljajo, da so vse te vesti popolnoma brez vsake podlage. »Daily Herald« od 7. maja je objavil poročilko z Dunaja, po kateri je neki polkovnik avstrijske vojske, ki je bil tajni pristaja narodnih socialistov, pobegnil v Nemčijo ter odnesel s seboj dokumente velike vojaške važnosti. Ta dokument naj bi bil operacijski načrt italijanske vojske na avstrijskem ozemlju za pramer vojne. Tudi ta vest je izmišljena.

Hitlerjevi pogoji za bilateralne pogodbe

Pakta o medsebojni pomoči na vzhodu ne bo Nemčija podpisala za nobeno ceno

Berlin, 9. maja. č. Kakor zatrjujejo poučeni politični krogi, se bo nemški parlament sestel 16. in 17. t. m. Na njegovi izredni seji bo Hitler govoril o zunanje-političnih vprašanjih. Hitler in vojni minister general Blomberg sta se že danes vrnila v Berlin.

Newyork, 9. maja. č. Politični tednik »Literary Dispatch« je objavil razgovor s kancelarjem Hitlerjem, ki je ameriškem novinarju izjavil, da je Nemčija pripravljena podpisati vse bilateralne pogodbe o nenapadanju pod pogojem, da se pravič-

no postopa z njo. Pripravljeni smo, je dejal podpisati dokumente, katerih učinke je mogoče pričakovati v polnem obsegu in ki imajo res namen, da se očuva mir na svetu. Drugih dokumentov Nemčija ne more podpisati. Mi želimo skleniti s vsem svetom pakt o nenapadanju, toda pod pogojem, da se z Nemčijo postopa fair; ne moremo pa podpisati nobenega pakta o vzajemni pomoči na vzhodu Evrope, ker se nemški vojaki ne bodo borili za boljše življenje. Kajši se obesim, kakor da podpisem tak pakt.

Dobave orožja Abesiniji

Italijanska vlada bo protestirala pri vladah, ki dobavljajo Abesiniji orožje

Rim, 9. maja AA. Poluradni »Giornale d'Italia« piše glede na to, da je vlada pozvala pod orožje rezerviste letnika 1913 zaradi mobilizacijskih ukrepov abesinske vlade in zaradi njenih velikih nakupov orožja v inozemstvu, da italijanska vlada pozna imena tistih, ki oskrbujejo Abesinijo z orožjem, pa tudi imena posredovalcev. Ukrenila je že vse potrebno pri vladah držav, ki trpe take razmere. Prijateljstvo do Italije zahteva, da vsaka prizadeta država zavzame primerno stališče glede vojaških dobav za Abesinijo.

London, 9. maja AA. Angleški listi poročajo obširno o novih italijanskih pošiljavah čet v Eritrejo in italijanski Somali. »Star« in »Manchester Guardian« smatra, da želi italijanska vlada voditi pogajanja z vojaškim pritiskom. Vse kaže, da želi Mussolini prisiliti Etiopijo k odnehanju o etioipski pritožbi in če bo Italija odklonila mirno rešitev, bo to hud udarec za Društvo narodov in za Italijo samo. »Evening Standard« meni, da se Italija

po vsej priliki pripravlja za vojno proti Etiopiji. Če bo zasedla Abesinijo, ne bo to samo v interesu Italije, temveč tudi v interesu tega dela sveta. Velika Britanija, ki razpolaga z ogromnim kolonialnim cesarstvom, ni ljubotumna na druge države, če si skušajo razširiti svoje kolonialno ozemlje. Res je, da se izviri Modrega Nila nahajajo v Abesiniji, toda odnosi med Veliko Britanijo in Italijo so zelo prijateljski. Če bodo Italijani zasedli te izvire, bodo prav tako v dobrih rokah kakor doslej.

Čsl. protest v Berlinu

Praga, 9. maja. AA. Zunanje ministrstvo je naročilo poslanstvu v Berlinu, naj protestira pri nemških oblasteh zoper kršitev nedotakljivosti češkoslovaškega teritorija in zahteva vrnitev osebe, ki so jo nasilno odpeljali 27. aprila s postaja Zeleni Rudí.

V 25 minutah iz Ljubljane na Sušak

Dne 15. t. m. se prične zopet redni zračni promet med Ljubljano in Sušakom. Ker je pričakovati, prav kakor lani, že takoj v početku velik naval na letala, ki odhajajo iz Ljubljane in se zopet vračajo dvakrat dnevno (zjutraj ob 6.40 ter opoldne ob 13.10 odhod, povratek pa ob 11.30 do polne in ob 18.45 popoldne), svetujemo potujočemu občinstvu, da si pravočasno rezervira karte za polet in to pri »Centru Ljubljana«, telefonska številka 36-21 ali pa pri »Putniku«. Opozarjamo tudi na dejstvo, da morete prihraniti 30 odstotkov pri povratni karti, ako istočasno, ko kupujete listek za let iz Ljubljane, vzamete tudi povratno karto. Datum povratka je treba v lastnem interesu prijaviti letališču, odkoder se potnik vrača nazaj v Ljubljano vsaj nekaj dni prej, da je mogoče rezervirati mesto. Povratna karta velja dva meseca. Vsa pojmalska daje »Center Ljubljana«, telefon 36-21.

Vremenska napoved

Dunajska vremenska napoved za petek: Večinoma jasno, zjutraj zelo hladno, v ogroženih krajih lahna slana, podnevi toplo.

Dokler zaloga traja

Razstavljawa

dobro ohranjenih rabljenih
avtomobilov
vseh znamk in vseh modelov

»DESA«, Ljubljana,

Ugodne cene!
Sprejemamo tudi
vložne knjižice.

Tyrševa cesta št. 24
Telefon 22-92

Pala je, pala slanica...

Kako nastane pozeba in kako se je ubranimo — Odkod letošnji mraz

Tri mrzle noči 1., 2. in 3. maja so, kakor smo čitali, povzročile po vsej Srednji Evropi zelo občutno škodo ne le na zgodnji zelenjavi, temveč je slana uničila ponekod vso, drugod pa dobesedno letošnje rinske in sadne letine.

Pozeba je prišla tako nenadno, da je naša celo vinogradnike po vseh okoliših povsem nepripravljena. Ponekod so drugo in tretjo noč sicer kurili po vinogradih in sadovnjakih, toda uspehi so bili prav klaverni. Dva vzroka sta tukaj odločilna, in sicer prepozna obramba ter neugodne talne razmere.

Nekateri strokovnjaki sploh ne polagajo nobene važnosti na

kajenje proti mrazu.

Celo med pristaši kajenja sta dva tabora. Eni trdijo, da je treba pričeti kuriti, kakor hitro se bliža zračna toplina ničli, in mora trajati kurjenje tako dolgo, da sonce zrak ugrije. Zato moramo cele dolge noči kuriti in je treba kuršča prestavljati, kakor pač vleče in se prestavlja veter. Drugi tabor prične kuriti šele tik pred sončnim vzhodom, ko je mraz trajal že več ur. Oba tabora trdita, da je njuno delo pravilno. Na kateri strani je pravica, še ni ugotovljeno.

Važna je ugotovitev rastlinske znanosti, da tudi

zmrzle mladice zmerom ne poginejo.

Thren je dokazal na primer na borovnicah, da more prenesti tako hud mraz, da se ozmoški tlak staničnega soka celo podvoji. To skrčenje staničnega soka, ki obliža živ, kakor pravimo po naše protoplazmi, je prvi učinek pozebe. Drugi obstoji v tem, da se količina vode v celicah naglo spremeni. Mlado zelenje izhlapeva namreč prav mnogo vode že pri zmerni pozebi. Zmrzla trina mladica s štirimi peresi je izgubila v teku dveh ur 15 odstotkov svoje teže s hlapenjem. Druga nezmrzla mladica pa je kljub hlapenju celo

pridobila na teži,

ker je srkala vodo iz posede, v katero smo odrezano vtaknili. Stanice zmrzle mladice niso uničene, pač pa niso mogle izhlapele vode nadomestiti in se je listje posušilo. Izhlapevanje na pozeblem delu rastlin ne prekine obtok vode. Mimo tega pa porabi dokaj toplote, ki jo v zame v življenjski nevarnosti se nahajajočemu sosednemu celicnemu tkivu. Rastlina postane bolj mrzla kakor zrak, ki jo obdaja, stanična živ pa se krči. S tem preneha delovanje celice kot regulatorja življenja. Pri nekaterih rastlinah, na primer pri fižolu in kumarah nastopi pozeba že pri

dveh stopinjah nad ničlo, ko še sploh govora ni o tvorbi ledu v stasu.

Sama si hoče služiti kruh

Miss Mary Adelina Prentice, vnučinja milijarderja Johna Rockefellerja je izjavila, da si hoče služiti kruh s lastnim delom in je stopila v službo pri nekem zdravniku v New Yorku

nici, čemur so nekateri pripisovali krivdo za pozebo.

Stoletna opazovanja in s temi združeni ukrepi proti pozebi, so dognali, da kajenje proti pozebi res koristi, samo treba je to izvesti pravočasno in v zadostni meri. V Kaliforniji se bojijo zlasti v oranžnih plantažah pozebe, ker le ta mnogokrat povsem uniči dragocene nasade, da se posušijo.

Kadar preti pozeba,

postavijo tamkaj med vsaka štiri drevesa posodo z nafto, ki jo potem zažgejo, da gori vso noč do zjutraj. Na eni strani se zrak s tem početjem segreje, na drugi strani pa zabranjuje dim hlapenje vode ter se tako prepreči pozeba. Zanimivo je, da so nekateri praktični gospodarji že davno, preden je znanost dognala, da je glavni vzrok pozebe preobilno hlapenje rastlin, zalivali še pred sončnim vzhodom pozebele rastline in so tako

ublažili neuemo.

Otroci ne poznajo očeta

Dežela neporočenih žen — Abesinija nima nezakon-skih otrok — Seme nadomestuje mlo

Abesinija je tista dežela, kjer se nobene-mu dekletu ni treba bati, da bi ne dobila moža. Dobi ga za gotovo. Strogega družinskega življenja v našem smislu seveda ni. Samo prvi zakon se sklone z raznimi cemonijami,

ločitev zelo lahka

in ponovna poroka isto tako. Če žena možu ne rodi otrok, ga mora zapustiti, a potrdi se, da dobi takoj drugega moža in dobi s tem otroke v dokaz, da ni bila sama kriva, če otrok ni dobila.

Vprašanja nezakon-skih otrok

Abesinija ne pozna. Vsak otrok nosi enostavno ime svoje matere in tudi v uradnih listinah se vedno navaja v prvi vrsti materino ime. Ob ločitvi pripadejo vsi otroci, do šestega leta materi, pozneje pa jih lahko dobi oče. Vendar ostanejo običajno pri materi. Če se žena v drugič poroči, je novi mož naravnost ponosen, če mu žena privede v zakon

čim večji kup otrok

iz prvega zakona. Ker se plemena v Abesiniji zelo mešajo, dobiš v družinah med

Pred nekaj leti je tudi neki češki strokovnjak ugotovil, da na njivi, kjer je delal poizkuse z namakanjem in je bila le polovica njive namakana, ni na tem mokrem delu celo občutljiva turščica pozebla, dočim jo je na suhi polovici njive povsem požgala pozeba.

Odkod se je vzela ta nenavadni mraz v maju? Ruske vremenske opazovalnice so že 29. aprila javile, da se je utrjala vehkanska

gmota mrzlega polarnega zraka

in se napotila proti jugu. Vzrok odtrganja tega mrzlega zračnega bloka je bil nenaden dvig zračnega tlaka v polarnem ozemlju z istočasnim padcem zraka nad evropsko celino. 30. aprila je bilo središče mrzle zračne gmote že nad Norveško, kjer je povzročila hud mraz do 14 stopinj pod ničlo. Isti dan je že snežilo v Nemčiji in na Poljskem. 1. maja je zajel mrzel zrak že vso srednjo Evropo in je dospel tudi k nam ter povzročil hudo škodo po vsej državi.

otroki neredko zastopane vse barve od rumene do črne, otroci pa svojih očetov niti ne poznajo.

Abesinija je še v marsikakšnem oziru zanimiva dežela. Tako mila tam skoraj ne poznajo, ljudje se

umivajo s semenom neke rastline,

ki se imenuje »endote« in ki se v vodi peni. S tem perejo tudi volnene in svilene stvari. Abesinci so v splošnem zelo čisti ljudje, če le imajo dovolj vode in si vsako jutro umijejo obraz in roke, roke pa si prav gotovo umijejo pred vsakim obedom in po njem. Strastno ljubijo tudi

kopel v vročih izviroh,

s katerimi njih domovina obiluje. Cesar Menelik, ki je natepel Italijane, si je izbral Adiso Abebo za prestolnico na željo svoje žene, cesarice Taitu, ker so v bližini rezidence vroči izvirok in se je cesarica rada kopala. V 20 m dolgem in 5 m širokem bazenu se tam lahko vsak zastoni omoči. V ostalem so posebna kopališča za padavilne in živčne bolezni, ki jim zdravilna voda baže zelo pomaga.

Hiša v 65 minutah

Gradbeni rekord v Ameriki

Velike ameriške gradbene tvrdke se trudijo že dolgo, da bi s tipizacijo gradbenega materiala čim bolj skrajšale gradbeni čas. Velike zgradbe, ki bi rabili zanje prej šest mesecev in več,

zmagujejo danes že v isto toliko tednih, a od kar so začeli graditi zložljive eno- ali dvodružinske hiše z vsem potrebnim inventarjem, se je gradbeni čas še neprimer-no bolj skrajšal.

Na primerno zravnanim zemljišču postavijo železno ogrodje

in potem vlagajo vanj brez vsakega žebila, s samimi vijaki stene, vrata, okna in drugo. Stene so iz posebne mase iz betona, asfalta, klobučevine in stisnjene slame, ki ne propušta absolutno nobene vode, je silno trpežna in brani tudi šumom in ropotom od zunaj vstop v hišo.

Te dni so z graditvijo takšne moderne hiše dosegli pravi rekord: sestavili so jo v pičlih 65 minutah!

Skrbi za ogrožene brate, bodi Cirilmetodar!

Komaj uro pozneje, ko so jo začeli sestavljati, je bila svojim prebivalcem s vsem novodobnim komfortom na razpolago. Pri takšnih rekordih ni čudno, da je v Ameriki hišni lastnik nekaj tako običajnega, kakor pri nas najemnik in da najemnikov tam kmalu že več ne bo. To pa je menda tudi edino pravilna stanovanjska politika.

Pes iz japonskih čitank

Veličasten pogreb zvestega Hačika

V Tokiju je umrl pes Hačiko, ki so ga japonske čitanke proslavile kot vzor zvestobe.

Hačiko je bil last nekega dr. Hidesabura Uena. Vsak dan je svojega gospodarja spremljal do postaje in vsak popoldan ga je pred njo pričakoval. Dr. Ueno je umrl pred 11 leti, toda Hačiko je prihajal kakor prej vsak dan po dvakrat k postaji.

Zgodbo o zvestem psu je polagoma izdelala vsa dežela, šolske knjige in filmske

A NEKDOTA

Chopin je bil naravnost pedantno čist. Nekoč je izročil nekemu kapelniku partituro svojega koncerta v e-molu samo s ti-soč priporočili, naj mu ga pod nobenim pogojem ne pomaže. Da bi se izognil prstnim odtisom, je kapelnik nataknil celo rokavice. Rokopis mu je vrnil nedotaknjen. Chopin ga je natančno preiskal in vzklil: nil! »Toda, ljubi prijatelj, neprestano ste samo cigarete kadili!«

Načrti prof. Piccarda

Prof. Piccard je te dni dospel v Varšavo. Obiskal je ondoto tvornico za balone ter je izjavil, da bi bilo že danes mogoče zgraditi stratosferno letalo, ki bi letelo z brzino 700 km na uro.

VSAK DAN ENA

Tat, ki je vedno v pokliou, ne more v svoji večni raztresenosti niti na sprebohu pozabiti na svrbo svojega potovanja.

Srebrni vladarski jubilej angleškega kralja Jurija V. v Londonu

K jubilejnim slavnostim angleškega kralja Jurija V. poročajo mnoge zanimive podrobnosti, ki kažejo, kako je vladar priljubljen med vsemi prebivalci svoje svetovne države.

Novi Zeland se ponaša s tem, da je bil po svoji zemljepisni legi prva britska dežela, ki je nanjo posijalo sonce prazničnega dne. Tisočglave množice so praznovala ta dan po vseh delih dežele.

V Melbournu je četrta milijona avstralskih otrok predvajalo prizore iz kronanja in prvega četrtsotletja v zgodovini kralje-

voga para. V Sydneyu je bilo kakor iz škafa, toda velikanske množice so se navzlic temu udeležile garnizijskih svečanosti, ki so jih priredile v pristanišču edine kopne, pomorske in zračne vojne sile.

V Indiji bodo trajale slavnosti teden dni in so dosegle višek v vojaških nastopih v himalajski dolini Anandale. Pariži, Hindujci, muslimani, budhisti, kristjani in židje so tekmovali v verskih ceremonijah za kralja.

Prebivalstvo na Ceylonu je bilo vse iz sebe od veselja in je prestol ter kronsko

insignije cejlonskih kraljev, ki so jih pred kratkim vrnilo otoku, napravilo za središče slavnosti.

V Hongkongu se je zbralo 200.000 britskih državljancev iz kitajskih provinc, da bi na britskih tleh proslavili ta dan. Kitajsko prebivalstvo je vozilo srebrnega zmaja po ulicah.

V afriški deželi Njasa so afriški strelski polki priredili športne tekme z domačini. V Kenji so domačini pekli vole na grmadah, dočim so ogromni zvočniki poročali o poteku svečanosti v Londonu v jeziku

domačinov. V Kairi in Aleksandriji so priredili javne zbirke za zgradbo dveh velikih angleških šol najmodernejšega tipa.

Na Cipru so zažgali kresove po vseh vrbovih, na Malti so razdelili živež med 5000 revnih ljudi.

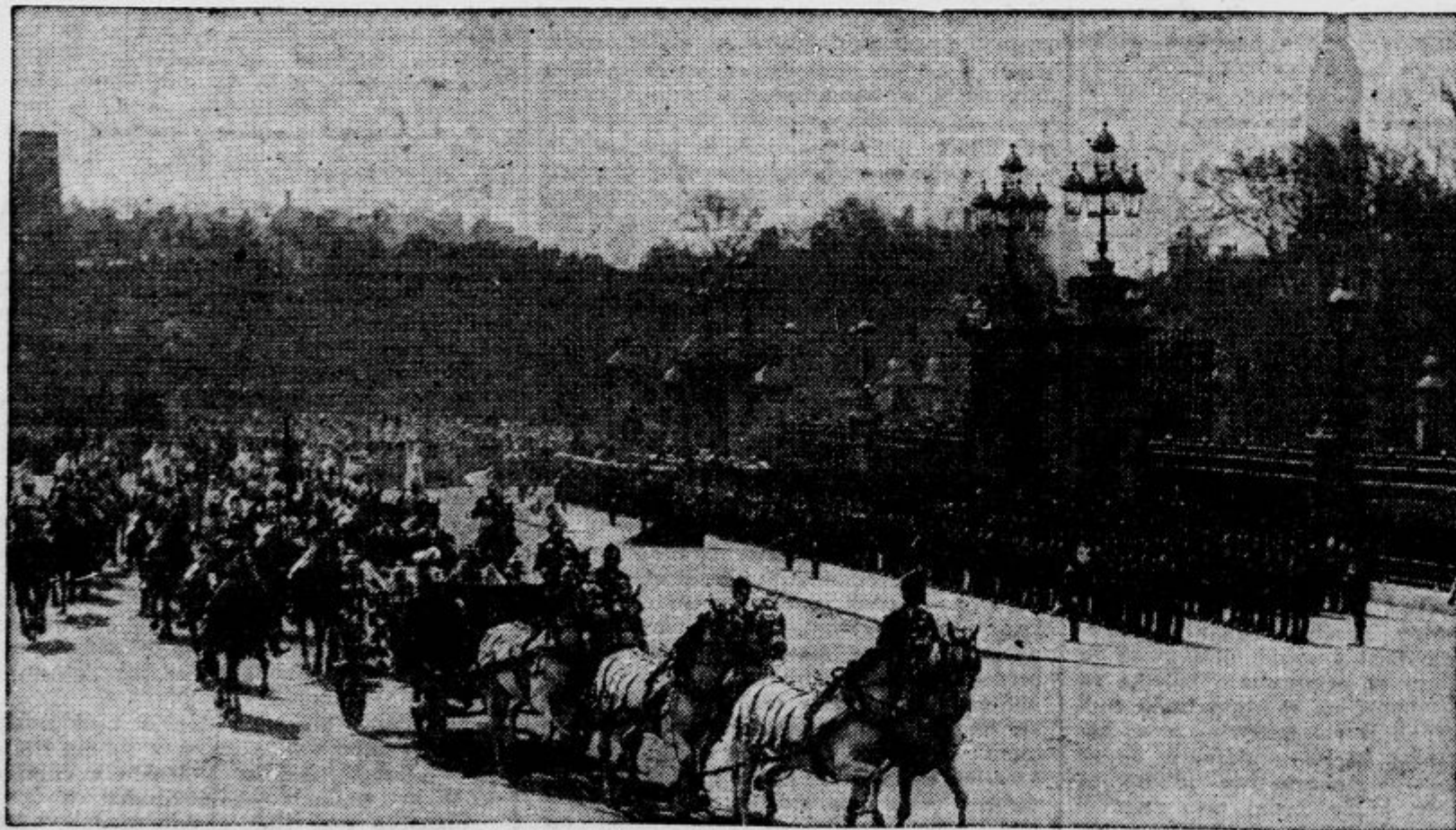
Na Jamaiki so sklenili sezidati velik sanatorij za jetičnike, ki bo nosil kraljevo ime.

Itl. Itl.

K slavnostim v Londonu poročajo, da so se zgodile zavoljo nenavadne vročine

in velikih telesnih naporov gledalcev, ki so bili večinoma že vso noč na nogah, številne nezgode. Sanitejska služba je morala nastopiti v 7169 primerih omedlevice.

Šlo je večinoma za ženske in otroke. V bližini Londona sta trčila supaj dva avtobusa, ki sta vozila gledalce v London. 25 oseb je bilo težje in lažje ranjenih. Težka nezgoda se je zgodila tudi v Newcastlu na paradižet. Neka tribuna, na kateri je bilo kakšnih 200 oseb, se je podrla in 50 oseb s težkimi poškodbami so morali prepeljati v bolnišnico.

Na levi: Sprevod s kraljem in kraljico pred Buckinghamsko palačo — Na desni: Suverena med zahvalno maso v katedrali sv. Pavla

